

Norads årsrapport 2019

Norad
Direktoratet for utviklingssamarbeid
Postboks 1303 Vika, 0112 OSLO
Besøksadresse: Bygdøy allé 2, Oslo

Tlf: +47 23 98 00 00 / Fax: +47 23 98 00 99
www.norad.no / postmottak@norad.no
Omslagsfoto: Philm for Norad

Innholdsfortegnelse

Del I: Leders beretning	5
Del II: Introduksjon til Norad og hovedtall	6
Del III: Årets aktiviteter og resultater	8
Effektivitet, kvalitet og kontroll.....	8
Hovedprioriteringer og andre prioriterte arbeidsområder og satsinger	12
Helse	12
Utdanning.....	14
Næringsutvikling.....	16
Matsikkerhet og landbruk	16
Fornybar energi	17
Klima og miljø	18
Hav og marin forsøpling	18
Sivilt samfunn	18
Funksjonshemmede og andre marginaliserte grupper og deres rettigheter.....	19
Menneskerettigheter, demokrati og rettsstat	19
Kvinneres rettigheter og likestilling.....	20
Kunnskapsbanken.....	20
Forskning	21
Multilaterale organisasjoner og globale initiativ	21
Statistikk	22
Evaluerings.....	23
Kommunikasjon.....	25
Del IV: Styring og kontroll i virksomheten.....	27
Bemanning, ressursstyring og likestillingsredegjørelse	27
Sikkerhet og beredskap, inkl. informasjonssikkerhet og personvern	28
Regjeringens fellesføringer.....	29
Del V: Vurdering av framtidsutsikter	30
Del VI: Årsregnskap	31
Vedlegg.....	40

Del I: Leders beretning

Reform 2019 preget fjoråret. Norad var aktivt med i arbeidet forut for beslutning og i omstillingsprosessen. Selv om ressursituasjonen har vært krevende leverte vi på løpende virksomhet, og i tillegg på politisk prioriterte områder som personer med funksjonsnedsettelse, digitalisering, Kunnskapsbanken og bærekraftige matsystemer.

Kunnskapsbanken hadde sitt første hele år i Norad i 2019. En rekke utviklingsoppgaver har stått i fokus. Eksisterende kunnskapsprogrammer er videreutviklet, og forpliktelser under Addis Tax Initiative er nådd. Nye program innen digitalisering, hav og landbruk er utarbeidet.

Agenda 2030 med bærekraftsmålene danner rammen for Norads arbeid. Informasjonskampanjen for å øke interesse og engasjement blant befolkningen om bærekraftsmålene nådde målet – mer enn 60 prosent av alle nordmenn kjenner nå til FN's bærekraftsmål, mot 35 prosent da kampanjen startet i 2016. I fjor organiserte Norad nattevandringer i Sandnes, Kristiansand og Tromsø, og bidro til nattevandringer i Ålesund, Ås og Bergen.

En vellykket Noradkonferanse ble arrangert i desember om utfordringer og muligheter knyttet til digitalisering og utvikling. Resultater av bistand og digital utvikling ble presentert for å inspirere til samarbeid og partnerskap mellom ulike sektorer og næringer. Norad bidro til Meld St. 11 (2019-2020) Digital transformasjon og utviklingspolitikken.

Norad forvaltet 11,5 milliarder kroner i 2019. Forsvarlig forvaltning av tildelte midler var hovedprioritet. Dette gjorde at Norad hadde tilnærmet full utnyttelse av tildelte midler – 99,4 pst. Ved inngangen av 2019 forvaltet Norad 753 avtaler over UD's tildeling - et år senere var dette tallet 779 avtaler. I samme periode økte tildelingen fra UD med om lag en milliard kroner fra 2018 til nye satsingsområder og avtaler. Norad representerte Norge i en rekke styreverv, med hovedvekt på helse, utdanning og klima og miljø. Norad har levert fullt ut på oppdraget fra KLD i 2019.

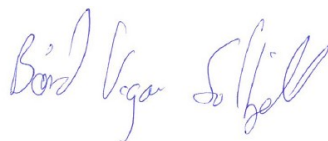
Basert på oppdraget fra utviklingsministeren startet Norad arbeidet med Resultatportalen. Med overføring av driften av Tilskuddsportalen i 2020 har vi gode forutsetninger for å drive en helhetlig modernisering av digitale løsninger for forvaltningen.

Samlet sett har Norad levert godt på et oppdrag i endring. Nå ser vi fram til gjennomføring av Reform 2019. En stor takk til arbeidstakerorganisasjonene og vernetjenesten for innsats og samarbeid i forbindelse med reformprosessen.

Ressursbruken ble holdt innenfor tildelte rammer, men var preget av betydelig bruk av midlertidige tilsetningskontrakter. Revisjonen for 2019 er ikke klar. Riksrevisjonen har ikke hatt vesentlige merknader til Norad de siste årene.

Jon Lomøy hadde siste dag som Norads direktør 31. desember 2019. Fra 2. januar 2020 er Bård Vegar Solhjell Norads direktør.

Oslo, 13. mars 2020

Bård Vegar Solhjell

Direktør

Del II: Introduksjon til Norad og hovedtall

Hovedoppgaver og organisasjon

Norads oppgaver var i 2019 forankret i Instruks for Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) gitt ved kongelig resolusjon av 13. desember 2013.

Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) er en fagetat administrativt underlagt Utenriksdepartementet (UD). Fagetaten Norad er en integrert del av det forvaltningsmessige apparat for utviklingssamarbeidet.

I saker som gjelder klima- og skogsatsingen, er Norad underlagt Klima- og miljødepartementet (KLD).

Norad har som hovedoppgave å:

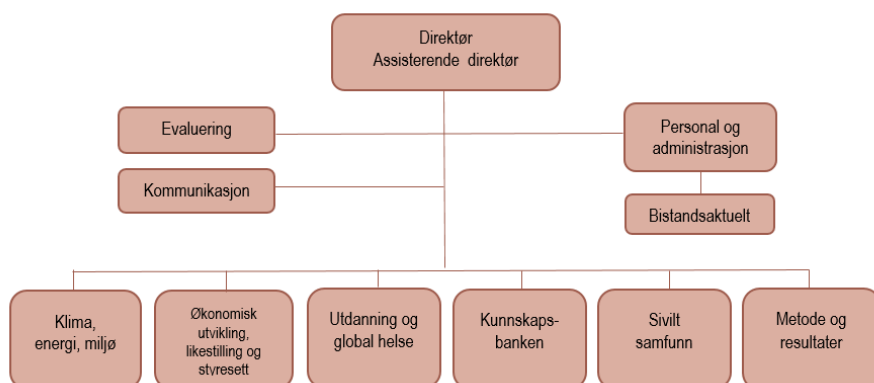
- Gi faglige råd på det utviklingspolitiske området til Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene
- Bistå Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene i arbeidet med kvalitetssikring av norsk utviklingssamarbeid
- Initiere og gjennomføre uavhengige evalueringer av utviklingssamarbeidet
- Kommunisere om langsiktig utviklingssamarbeid og resultater
- Forvalte tilskuddsordninger på utviklingsfeltet i henhold til årlig tildeling fra Utenriksdepartementet

I saker som gjelder klima- og skogsatsingen, ivaretar Norad de samme oppgaver overfor Klima- og Miljødepartementet.

Norad disponerer årlige tildelinger fra Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Tildelinger og føringene for bruken av pengene gis i årlige tildelingsbrev.

Ny instruks for Norad, gitt ved kgl. res. 31. januar 2020 trådte i kraft 1. februar 2020.

Organisasjonskart

Norad ble ledet av direktør Jon Lomøy. I tillegg til direktøren besto ledergruppen per 31. desember 2019 av Marit Brandtzæg (assisterende direktør), Malin Stensønnes, Wenche Fone, Erik Aakre, Paul Fife, Gørild Mathisen, Tale Kvalvaag, Mette Møglestue, Liv Sigurdsson og Per Øyvind Bastøe. Norad er lokalisert i Bygdøy Allé 2.

Utvalgte hovedtall

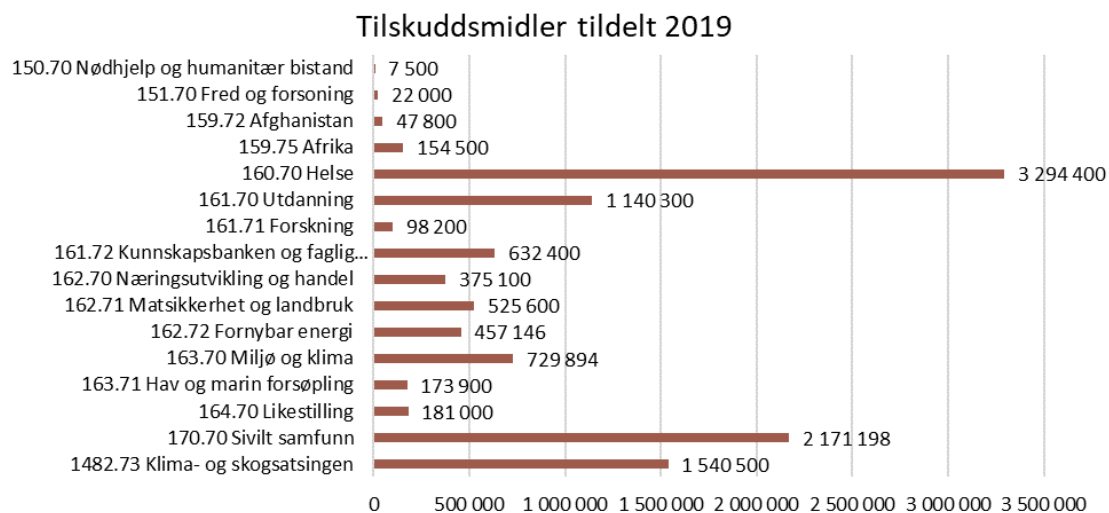
Samlet tildeling og forbruk post 01-99	2018	2019		
		U D	KLD	Total
Samlet tildeling post 01-99	10 491 420 000	10 373 127	1 572 609	11 945 736
Driftsmidler				
Samlet tildeling ordinær driftspost 141.01 og 1482.01*	319 833 000	294 411	32 109	326 520
Driftsutgifter/kostnader 141.01 og 1482.01	305 707 856	285 646	28 170	313 816
Utnyttelsesgrad samlet tildeling post 141.01 og 1482.01	95,6 %	97,0 %	87,7 %	96,1 %
Lønnsandel av driftsutgifter 141.01 og 1482.01	76,7 %			73,8 %
Lønnsutgifter inkl. sosiale kostnader pr årsverk	925 138			926 614
Antall årsverk per 31. desember	253,5	233	18,5	251,0
Tilskuddsmidler				
Tildeling, tilskuddsposter	10 100 851	10 010 938	1 540 500	11 551 438
Antall budsjettposter	18	15	1	16
Utnyttelsesgrad tilskuddsposter samlet, i prosent	99,0 %	99,4 %	99,7 %	99,5 %

*omfatter ikke 140.21 og 141.21

Del III: Årets aktiviteter og resultater

Effektivitet, kvalitet og kontroll

Norad forvaltet ved utgangen av 2019 vel 11,5 mrd. kroner tilskuddsmidler mot 10,1 mrd. kroner ved årsskiftet 2018/2019.

Gjennom forvaltning av samlet tildeling over 16 budsjettposter leverer Norad resultater innen hele bredden av Regjeringens satsingsområder. Norads støtte har gått via multilaterale organisasjoner, globale initiativ, bedrifter og via norske, lokale og internasjonale organisasjoner og institusjoner.

Tildelingene forvaltes i tråd med overordnede føringer, gjeldende regelverk og ulike ordningsregelverk. Flere av tilskuddsordningene er konkurransebaserte og lyses ut, enten direkte eller ved allmenn utlysning.

Konsentrasjon – geografisk og ved reduksjon av antall avtaler

Norad har arbeidet for å redusere antall tilskuddsavtaler i tråd med føringer fra UD. Per 3. januar 2019 hadde Norad 753 avtaler fra UDs budsjett. Per 6. januar 2020 hadde Norad 779 avtaler. I samme periode økte Norads tildeling over tilskuddsposter fra UD med om lag en mrd. kroner fra 8,99 mrd. kroner til 10 mrd. kroner. Norads portefølje er ikke statisk og det inngås og avsluttes mange avtaler i løpet av et år.

Norads avslutningsteam som bistår UD, ambassadene og Norad til mer effektiv avslutning av tilskuddsavtaler har også i 2019 gitt støtte til avslutning av et stort antall avtaler. Teamets arbeid bidrar også til økt læring og bedret informasjon.

Norad vurderer arbeidet for å redusere antall avtaler som tilfredsstillende. Norad har i etatsstyringsdialogen holdt UD orientert om at i 2019, ville oppgaver vurdert som kritiske for virksomheten, herunder forsvarlig forvaltning av tildelte tilskuddsmidler, bli prioritert foran f.eks. avslutning av avtaler.

Geografisk konsentrasjon om partnerland og samarbeidsland er fulgt opp i tråd med departements føringer.

Kvalitetssikring, kontroll og digitalisering – oppfølging av tilskudd

Som del av arbeidet for effektivisering, åpenhet og digital omstilling av tilskuddsforvaltningen har følgende aktiviteter vært sentrale i 2019:

- Tilskuddsportalen: Norad bidro i videreutviklingen av forvaltningssystemet Tilskuddsportalen, og benyttet Tilskuddsportalen på alle søknadsbaserte ordninger hvor det ble gjennomført utlysninger i 2019.
- Bidrag til å oppdatere og forbedre tilskuddshåndboken Grant Management Assistant (GMA, tidligere GMM) samt å digitalisere og tilpasse denne til Tilskuddsportalen.
- Resultatportalen: Ekstern utviklingskompetanse ble anskaffet og prosjekt etablert etter at Norad i 2019 fikk oppdraget fra UD om å utvikle Resultatportalen. Resultatportalen forventes på sikt å bidra til bedre styring av tilskuddsporteføljen, åpenhet om og dokumentasjon av resultater. Den vil gi økt åpenhet om resultater fra norsk bistand og gi både forvaltningen og allmenheten bedre oversikt over, og tilgang til åpne data om tildelingen av bistandsmidler. Norad har lagt til rette for systematisk innholdsproduksjon. Ambisjonen er at en første versjon av portalen, med informasjon for et par utvalgte porteføljer, offentliggjøres i første halvår 2020.

Når Norad i 2020 overtar ansvaret for drift og utvikling av Tilskuddsportalen vil det bli naturlig å se prosjektene i sammenheng. Å utvikle et samspill mellom disse kan gi økt kvalitet og effektivitet i tilskuddsforvaltningen.

Opprettelsen av nye multilaterale fond og finansieringsmekanismer stiller krav til forvaltningen. Norad har i løpet av året utviklet og sammenstilt god praksis i forvaltningen av fond. Det er også utarbeidet et eksempelbeslutnings-dokument som vil være nyttig for denne typen beslutninger.

Norad har også deltatt aktivt på møter og med skriftlige innspill i Verdensbankens Trust Fund Forum som har hatt fokus på verdensbankreform og rammeverk for paraplyfond (Umbrella Fund).

Det ble gjennomført åtte forvaltningsgjennomganger ved ambassader i 2019. To av gjennomgangene fulgte et noe annet opplegg enn vanlig metode. I Addis Abeba hadde gjennomgangen særskilt fokus på kvalitet i forvaltningen. Tilbakemeldingene fra ambassaden var at dette var en nyttig øvelse. Kvalitetsgjennomganger er mer ressurskrevende, og egner seg best for ambassader som har høy grad av etterlevelse (compliance) i forvaltningen.

Oppholdet ved ambassaden under forvaltningsgjennomgangen i Sarajevo kunne kortes ned da elektronisk arkiv og ambassadens bruk av Tilskuddsportalen muliggjorde forberedelse fra Oslo. Total tidsbruk ble trolig likevel høyere enn ved en ordinær gjennomgang på grunn av tekniske utfordringer, og at dokumentøk i elektronisk var mer tidkrevende. Elektronisk arkiv gjør det mulig å foreta deskstudie, som vil kunne ivareta *kontrollfunksjonen* ved en forvaltningsgjennomgang. En *ren* deskstudie vil imidlertid redusere læringsfunksjonen ved gjennomgangene.

Økonomiske misligheter og nulltoleranse

Norad har også i 2019 arbeidet systematisk for å hindre misligheter i tiltakene som mottar støtte. Dette omfatter tiltak i den interne forvaltningen og krav til tiltak hos tilskuddsmottakerne. Ved mistanke om misligheter skal ansatte i Norad og Norads avtalepartnere umiddelbart varsle Norads Varslingsteam om forholdet.

Antall varsler til Norad økte med 40 pst. fra 2018 til 2019. Varslingssakene i Norad er tilfeller hvor det er skjellig grunn til mistanke om økonomiske misligheter slik at granskning må foretas. 56 slike saker ble opprettet i 2019. Norad krevde tilbakebetaling av midler i 46 av de ferdigbehandlede sakene. I åtte saker ble det betalt tilbake mer enn 0,5 mill. kroner.

Varslingsaker				
År	2016	2017	2018	2019
Varsler mottatt	68	9	85	118
Saker opprettet	24	51	52	56
Saker avsluttet	36	32	43	51
Totalt tilbakebetalt (i hele kroner)	3 995 062	1 734 713	11 380 989	18 402 585*

* Hvorav 22 202 ble betalt tilbake til berørt prosjekt

Fra og med desember 2018 kan tap som følge av misligheter eller vesentlig mislighold av tilskuddsavtalen på gitte betingelser dekkes ved at tilskuddsmottaker tilbakebetaler det aktuelle beløpet til prosjektet, framfor å betale tilbake til Norad. Dette ble gjort i åtte saker i 2019. Det relativt lave antallet skyldes i hovedsak for sen varsling om mistanker. Det er forventet at tilskuddsmottakere vil varsle tidligere framover og at antallet saker og volum hvor misbrukte midler kan tilbakebetales prosjektet dermed vil øke.

Norads ansatte skal melde fra om mistanke om trakassering blant partnere som mottar støtte fra Norad. I 2019 ble det varslet om ti slike forhold.

Resultat-, juridisk- og forvaltningsfaglig rådgivning og kvalitetssikring

For å bidra til økt resultatfokus, styrket resultatmåling og evne til å rapportere på resultatene av bistandsmidlene hos våre samarbeidspartnere, er det levert resultatfaglig rådgivning til UD, KLD og ambassadene, knyttet til enkelttiltak.

Mål- og resultatstyring har vært viktig i arbeidet med Norads portefølje. Det ble arbeidet for å videreutvikle en mer systematisk tilnærming til dette feltet parallelt med evalueringen av porteføljestyringen av Skatt for utvikling og Marin forsøpling-programmene. Norad har også styrket arbeidet med langsiktig planlegging av helse- og utdanningspostene i nært samarbeid med UD gjennom utarbeidelse av tentative budsjettscenarier.

I 2019 har Norad arbeidet målrettet med å bedre etatens og utenriktjenestens vurderinger av budsjett, regnskap og partners økonomistyringssystemer, herunder særlig vurdering av kostnadseffektivitet og relevans. Dette arbeidet skjer både gjennom rådgivning og kvalitetssikring på enkeltavtalenivå, og også gjennom kontinuerlig forbedring av forvaltningsystemet.

Grant Management Assistant fastsetter når juridisk kvalitetssikring er obligatorisk. I løpet av 2019 ble det foretatt ca. 300 slike kvalitetssikringer. Hvorvidt retningslinjene følges, vises først når det gjennomføres forvaltningsgjennomganger og stikkprøver. Rutinemessig kontroll av signerte avtaler indikerer likevel at råd som er gitt, i all hovedsak følges.

Avtalemalerne fra 2016 ble oppdatert i 2019. Forhandlinger med FN-organer med framforhandlede avtalemaler er gjennomført for å inkorporere ny tekst relatert til utgifter for å dekke avgiften på 1 pst. til Resident Coordinator's Office som er innført med FN-reformen. En egen avtalemal for UNOPS er forhandlet fram.

Norad forventer at alle som mottar støtte fra Norad har etiske retningslinjer og gode systemer på plass for å forebygge, varsle og håndtere saker som seksuelle overgrep, vold og trakassering, begått mot og av egne ansatte. I 2019 har Norad, på oppdrag fra UD, arbeidet sammen med andre givere for å følge opp forpliktelsene fra London Safeguarding Summit 2018. Giverne har arbeidet sammen for å operasjonalisere nulltoleransen.

Norad har videreført ordningen med obligatorisk forvaltningsfaglig rådgivning for alle beslutningsdokumenter med et samlet beløp på over 50 mill. kroner. Ordningen skal bidra til å sikre tilstrekkelig kvalitet i vurderinger av resultat- og risikostyring, samt forvaltningsmessige og økonomiske forhold forut for avtaleinngåelse. I løpet av året ble det gjennomført slik rådgivning på 41 avtaler.

Norad har holdt en rekke kurs ved Utenriktjenestens kompetansesenter (UKS) innen tilskuddsforvaltning, resultat- og risikostyring og økonomistyring. For å styrke kunnskapen om utviklingsarbeid i sårbare stater, har Norad også, i samarbeid med UD, organisert sårbarhetskurs i regi av UKS. Det er videre gjennomført kurs for medarbeidere ved ambassadene i forbindelse med forvaltningsgjennomganger og kurs i resultat- og risikostyring for Norec i Førde.

Hovedprioriteringer og andre prioriterte arbeidsområder og satsinger

Norads leveranser innen hovedprioriteringer og andre prioriterte arbeidsområder og satsinger omtales nedenfor. Resultater av tildelte tilskuddsmidler rapporteres i Vedlegg 1. Rapport for Klima- og skogsatsingen gis i vedlegg 2.

Helse

Norad har ansvar for å følge opp norsk global helsesatsing, inkludert forvaltning av store deler av Kap. 160, post 70 *Global helse*.

Norad har representert Norge i styre- og komitéverv i en rekke globale innsatser og fond i 2019, se samlet oversikt i vedlegg 4. Deler av arbeidet omtales nedenfor.

Norad videreførte arbeidet med å styrke koordinering og samarbeid mellom de globale finansieringsmekanismene både internasjonalt og på landnivå. Vaksinealliansen Gavi og Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (Globalt fond) er nå samlokalisert i Genève og samarbeider stadig tettere med Den globale finansieringsfasiliteten (GFF) som har hovedsete i Verdensbanken, både globalt og i land. Under Den globale handlingsplanen for bærekraftsmål 3 (GAP) er samarbeidet ytterligere styrket, også med Verdensbanken og Verdens helseorganisasjon (WHO). Bedre samarbeid om finansiering har blant annet ført til at i Ghana benytter Globalt fond, Verdensbanken og GFF felles triggere for utbetalinger (*disbursement linked indicators*). I Elfenbenskysten er det opprettet felles nasjonal finansieringsdialog mellom myndighetene og de multilaterale organisasjonene og fondene. Dette har ført til at myndighetene har forpliktet seg til å øke helsebudsjettet med 15 pst. årlig fram til 2024.

Norad har ledet en arbeidsgruppe for å revidere styringsoppsett og -mandat for GFF-plattformen og har også bidratt til opprettelse av 'Innovation to Scale Initiative' innen GFF, der Lærdal Global Health nå bidrar. Det er godkjent innovasjonsprosjekter i Tanzania, Etiopia, Sierra Leone, Indonesia og Mali. Norad bidrar faglig og deltar aktivt med partnere for å utnytte synergier mellom ulike initiativ.

Norads direktør representerte Norge som styremedlem i Globalt fond fram til Nederland tok over i juni 2019. Norad samarbeidet med UD om forberedelse av nytt norsk bidrag til Det globale fondets påfyllingskonferanse i oktober 2019 for perioden 2020-2022. Norge økte sitt bidrag til 2,04 mrd. kroner, mot 2 mrd. kroner for foregående periode.

Norad har deltatt i Gavis program- og policykomité, i finans- og revisjonskomiteen, og har ivarettatt vara-styrevet for styrekretsgruppen i 2019. Viktige saker var midtveisgjennomgang av resultater for 2016-2020 og utvikling av ny strategi for 2021-2025. Norad har også vært en pådriver for å øke Gavis samarbeid med andre som del av det norske engasjementet for Den globale handlingsplanen for bærekraftsmål 3.

Som representant i styrekomiteen i UNFPA Supplies deltok Norad i 2019 i en arbeidsgruppe i styrekomiteen for å reformere styringsstrukturen i programmet. Ny styrestruktur vedtas i 2020.

Norad representerte Norge i styret for Partnerskapet for mødre-, nyfødt og barnehelse (PMNCH) med et særskilt engasjement for å styrke partnerskapets kommunikasjon og i styrende organer gjennom digitalisering, samt å posisjonere PMNCH i det nye globale helselandskapet. Norge fikk

tildelt et spesielt ansvar som med-leder av partnerskapets Advocacy Working Group for perioden 2020-2021.

Every Woman Every Child (EWEC) initiativet etablerte et nytt sekretariat hos UNFPA i 2019. Sekretariatet støtter FNs generalsekretær og ledere i Høynivåstyringsgruppen (HLSG) for EWEC i arbeidet som pådrivere for kvinner, barn og unges helse. Selv om det ikke ble gjennomført møte i HLSG i 2019, ble andre arrangementer gjennomført under FNs generalforsamling. Norad har forberedt innlegg for politisk ledelse til ulike arrangementer.

Under Women Deliver-konferansen arrangerte Norad en parallellsesjon om finansiering av SRHR sammen med GFF for EWEC og International Planned Parenthood Federation (IPPF).

Norad har også gitt betydelig faglig støtte til UD's styrearbeid og løpende faglige oppfølging av FNs felles aidsprogram (UNAIDS), FNs befolkningsfond (UNFPA) og Verdens helseorganisasjon (WHO). På bestilling har Norad i omfattende grad bidratt til taler og bakgrunnsflak for bruk i UD, inkludert politisk ledelse. Norad bistod UD spesielt med:

- Utvikling av norske posisjoner opp mot toppmøtet for Universell Helsedekning under UNGA, og høynivåmøte på Tuberkulose
- Utvikling av norske innspill knyttet til lansering av Den globale handlingsplanen for bærekraftsmål 3
- Forberedelse av helserelaterte møter og innlegg under TICAD¹ konferansen i Japan.
- Utforming av norsk politisk forpliktelse til SRHR og skadelige skikker for ICPD² +25 konferansen i Nairobi
- Utforming av norske posisjoner og nytt norsk bidrag til det globale polioutryddingsinitiativet
- Forberedelse av reiser for politisk ledelse inklusive Utvklingsministerens besøk hos Mercy Ships i Senegal.

På bestilling fra UD har Norad også skrevet innspill og utkast til 'Strategi mot skadelig skikker 2019 – 2023', 'Strategi mot ikke-smittsomme sykdommer' og 'Handlingsplan for digitalisering innen helse'.

Norsk innsats innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) finansieres over flere budsjettposter. Norad har derfor monitorert Norges totale bidrag til SRHR for å påse oppnåelse av målsettingen om 700 mill. kroner økning i perioden 2017-2020. Forpliktelsen er nådd. Norad har også bidratt til utformingen av ny norsk flerårig satsing innen både skadelige skikker og SRHR, herunder utarbeidelsen av en omforent metode for måling av satsingsområdet skadelige skikker. Denne inkluderer barne- og tvangsekteskap, preferanser for sønner og kjønnslemlestelse. Norad har fulgt den politiske utviklingen knyttet til SRHR, særlig som følge av USAs Mexico City Policy (anti-abort), og utarbeidet innspill både ut fra helsefaglig- og rettighetsperspektiv. Norad ga råd til ambassaden i Malawi i forbindelse med deres inngåelse av avtale med UNESCO om seksualitetsundervisning i skolen. Overfor KLD har Norad bistått i arbeid med en ny familie-planleggingsinnsats (PROMIS) knyttet til Klima- og skogsatsingen i DR Kongo.

¹ Tokyo International Conference on African Development

² International Conference on Population and Development

Utdanning

I tråd med Bærekraftsmål 4 om utdanning, overordnede mål skissert i Meld. St 25 (2013-2014) *Utdanning for utvikling* og øvrige førende dokumenter, har Norad bidratt til at flere barn får begynne på og fullføre grunnskole; at flere barn og unge lærer grunnleggende ferdigheter og rustes for livet og at flest mulig får ferdigheter som sikrer en overgang til arbeidslivet. Norad har i 2019 representert Norge i en rekke styre- og komitéverv knyttet til utdanning, se samlet oversikt i vedlegg 4. Deler av arbeidet omtales nedenfor.

To tredjedeler av utdanningsbistanden er kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner. Norad har fulgt Det globale partnerskapet for utdanning (GPE) og Det globale fondet for utdanning i kriser 'Education Cannot Wait' (ECW) tett, og har hatt en rådgivende rolle overfor UD for blant annet støtte til tiltak gjennom Unicef og UNESCO.

Norad deltok på styremøtene til GPE i 2019. Norad gikk ut av styrets underkomité som vurderer landsøknader og inn i finans- og risikokomiteen. Vi representerte giverne i arbeidet mot ny strategi og påfylling og vurderte GPEs rolle mht. global utdanningsarkitektur og lokalisering av sekretariatet.

Arbeidet på *utdanning i krise og konflikt* ble fulgt opp, særlig gjennom ECW, herunder som medlem i eksekutivkomiteen. Norad har bistått med faglige vurderinger til UD, bakgrunnsinformasjon og talepunkter til høynivåmøter samt ved påfylling under FNs generalforsamling, hvor Norge lanserte økt støtte til ECW. Norad har deltatt i flere av ECWs underkomiteer som har bidratt til å utarbeide retningslinjer for fondet blant annet når det gjelder likestilling og fondets administrasjon og styringsstrukturer. Det gjenstår ennå arbeid med å få på plass mer effektive styringsstrukturer samt bedre systemer for planlegging og oppfølging av landprogrammer som ECW støtter.

Det har vært et betydelig arbeid med *utdanning for barn med funksjonshemninger*. Norad har fulgt opp Inclusive Education Initiative (IEI) i styremøter og i rådgivende komité. Norad har bidratt for å styrke datainnsamling og rapportering på personer med nedsatt funksjonsevne, og til at initiativets tiltak på landnivå komplementerer pågående innsatser.

Norad har arbeidet systematisk med *jenters utdanning* og ingen skal utelates-agendaen, spesielt i samarbeidet med GPE, ECW og Unicef. Satsingen på utdanning i Sahel ble ytterligere trappet opp gjennom en tilleggsavtale med Unicef med vekt på skolegang for jenter.

I løpet av 2019 har Norad deltatt i, og gitt innspill til Unicefs styremøter, hatt dialog med Unicef om utvikling av ny utdanningsstrategi for 2019-2030, og ledet en givergruppe som bidro med innspill og prioriteringer for den nye strategien. Norad arbeidet for å sikre at sårbare grupper, jenter og likestilling ble prioritert i strategien. På bestilling har Norad i omfattende grad bidratt til taler og bakgrunnsflak for UD inkludert politisk ledelse.

Kvalitet og læring er prioritert i den norske utdanningssatsingen. Gjennom styreledervervet i International Teacher Task Force har Norad bidratt til bedre prioritering og til bedre struktur på styringsgruppemøtene. Norad fikk i 2019 gjennomført en ekstern gjennomgang av innretningen på Lærerinitiativet som ga gode, kritiske anbefalinger. Disse ble drøftet i partnerskapet og vil danne grunnlag for vurderinger og forbedringer i 2020.

Norad foretok vurderinger av UNESCOs utdanningsportefølje og ga innspill til mandat i forkant av årlig konsultasjonsmøte om avtalen mellom Norge og UNESCO. Norad har fulgt arbeidet i den globale styringskomiteen for bærekraftsmål 4, som UNESCO leder, og hvor Kunnskapsdepartementet representerer Norge.

En gjennomgang av *yrkesopplæringsinnsatsen* viste at innsatsen ble mer enn fordoblet i perioden 2016-2018. En kartlegging av norsk næringslivs interesse for å bidra til yrkesopplæring i utviklingsland viste at mange bedrifter er motivert for å engasjere seg, og at det er muligheter for samarbeid.

Utvikling av kunnskap om *resultatbasert finansiering* (RBF) av utdanning og hvilke RBF-ordninger som virker er et satsingsområde. Norad har siden 2015 forvaltet avtalen med Verdensbanken i fondet 'Results in Education for All Children' (REACH) og er leder for givergruppen. Norad bidro til at fondet har forbedret resultatrammeverket og at fondets siste aktiviteter, med midler som allerede er utbetalt, er planlagt.

Norad deltok i første halvdel av 2019 på møter mellom de multilaterale utviklingsbankene og givere om innretningen på den nye utdanningsfinansieringsmekanismen 'International Finance Facility for Education' (IFFEd). Arbeidet inkluderte forhandlinger om avtaleverk, resultatrammeverk, og styringsstruktur. Dette ble så å si ferdig utviklet, men etter politiske signaler om mindre interesse for IFFEd, reduserte Norad arbeidet de siste månedene i 2019.

Som ledd i implementeringen av handlingsplan for digitalisering i utdanningsbistanden piloterer UiO i samarbeid med Norad en programvare for innsamling, analyse og presentasjon av utdanningsdata i Uganda og Gambia. Det globale digitale bibliotek (GDL) er en stolpe i arbeidet til Den globale bokalliansen, hvor Norad sitter i styret. Alliansens mål er å bedre tilgjengeligheten av skole- og lesebøker. GDL ble lansert i april 2018 og bidrar til å øke tilgangen til bøker på morsmål/brukte språk. I tillegg ble oppdaterte versjoner av mobilspillene EduApp4Syria publisert i mars. Våren 2019 ble en ekstern erfaringsoppsummering av Visjon 2030-mekanismen ferdigstilt. Mekanismen får gode skussmål. Norads forslag til ny fase av Visjon 2030 for perioden 2020-2025 ble godkjent av politisk ledelse i desember 2019.

En rekke ambassader, herunder i Lilongwe, Kathmandu, Bamako (for Mali og Niger), Addis Abeba, Juba, Al Ram og Kabul, samt ambassadeseksjonen i Antananarivo og ambassader i Midtøsten-regionen, har mottatt utdanningsfaglige råd og innspill. Arbeidet har blant annet omhandlet innretningen av framtidige utdanningsprogram. Spørsmål om globale utdanningsfondsmekanismer og hvordan ambassadene skal samarbeide og involvere seg på landnivå har vært sentralt.

Riksrevisjonens spørsmål i forbindelse med forberedelser av rapporten 'Riksrevisjonens undersøkelse av informasjon om resultater i bistand til utdanning' ble besvart og Norad bistod UD i forberedelsene fram til behandlingen på Stortinget. Funnene i rapporten tas hensyn til i videre forvaltning.

Gjennom universitetssamarbeid styrkes *kvalitet i høyere utdanning og forskning i utviklingsland*. Norads støtte til høyere utdanning går i hovedsak gjennom NORHED og EnPe-programmene³ som har vært fulgt opp tett i 2019. Begge programmene går inn i sitt siste år. Norad har besluttet innretning og forvaltningsmodell for ny fase av NORHED, hvor EnPe legges inn som et delprogram. Ny utlysning kommer første kvartal 2020 med forventet oppstart i 2021. En ekstern kartlegging av høyere utdannings-sektoren i tolv land ble gjennomført i 2019. Rapporten blir et viktig referansedokument for innretning av støtten på landnivå.

Norad deltar som styrerepresentant i EnPe-styret, hvor det i 2019 ble avholdt ett styremøte. I tillegg til vurdering av prosjektenes årsrapporter, har styret utfordret programmene til å sikre bærekraft av programmene.

³ - The Norwegian Programme for Capacity Development in Higher Education and Research for Development;
- Norsk program for kapasitetsutvikling for utvikling innen energi og petroleum

Næringsutvikling

Norad har i 2019 forvaltet og videreutviklet de søknadsbaserte tilskuddsordningene for næringsutvikling. Det ble i alt inngått 37 nye avtaler for næringsutvikling hvorav 23 på bedriftsstøtteordningen for tidlig-fase tiltak blant annet innen fornybar energi som solenergi, vind og vannkraft og innen fiskeoppdrett/marine næringer, IKT, jordbruk og vannrensing. I alle nye bedriftsavgifter har Norad kommunisert Regjeringens forventninger til et ansvarlig næringsliv, til at tilskuddsmottaker opptre i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og i tråd OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv. De fleste nye avtalene var for prosjekter i de fattigste landene.

Tiltak for å bedre rammevilkårene for lokalt næringsliv i mottakerland har stått sentralt. En viktig del av dette har vært satsingen på *strategiske partnerskap* med næringslivet for å utvikle verdikjeder i utvalgte sektorer hvor norsk næringsliv har spesiell kompetanse og kan bidra til bærekraftig jobbskaping og økonomisk vekst. I porteføljen av støttede tiltak er landbruk, digitalisering og bedriftsutvikling vektlagt, samtidig som likestilling og sårbare gruppers økonomiske deltakelse er vektlagt i oppfølgingsarbeidet. Styrking av rammevilkårene for lokalt næringsliv ble støttet gjennom FN-organisasjoner som UNCDF⁴, UNDP og UNIDO⁵, Verdensbankgruppen og andre organisasjoner som Næringslivets hovedorganisasjon og Smart Africa. Norad foreslag til endringer i ordningsregelverket som benyttes for strategiske partnerskap ble inkludert i revidert regelverk.

Norad har videreført samarbeidet med ILO for å styrke produktivitet, ansvarlig næringsliv og bedre arbeidsvilkår i små og mellomstore bedrifter. Arbeidet med handelsfasilitering er videreført gjennom fornyet samarbeidsavtale med UNIDO, avtale med IFC for 'Sourcing2Equal – Creating markets for women entrepreneurs' og videreføring av samarbeidsavtalen med Verdens tollorganisasjon (WCO) for å bidra til at fattige land tilfredsstillende internasjonale standarder og regelverk.

Som ledd i en mer helhetlig innretning av støtten til næringsutvikling i Ghana er det igangsatt nye tiltak. Flere bedrifter har mottatt tidlig-fasestøtte på bedriftsstøtteordningen og en flerårig tilskuddsavgift er inngått med Verdensbanken under Think Africa Partnership bl.a. for å styrke sekretariatet for G-20 initiativet 'Compact with Africa' - African Center for Economic Transformation i Accra, Ghana. Norad startet arbeidet rettet mot framvekst av en lokal underleverandørnæringsliv for olje- og gassindustrien i Ghana.

I tillegg til forvaltning av næringslivsordningene har Norad håndtert en rekke faglige bestillinger fra UD innen næringsutvikling og jobbskaping.

Matsikkerhet og landbruk

Norad bidro til å ferdigstille, og i det innledende arbeidet med å implementere, Regjeringens handlingsplan for bærekraftige matsystemer i utenriks- og utviklingspolitikken (2019-2023). Det ble undertegnet avtaler om samarbeid innen alle handlingsplanens mål med en rekke partnere, herunder multilaterale organisasjoner, forskningsinstitusjoner og sivilsamfunnsorganisasjoner. I tråd med handlingsplanen ble samarbeidet med norske, offentlige institusjoner intensivert.

Norad hadde i 2019 et betydelig antall faglige leveranser innen matsikkerhet og landbruk til ambassader, hovedsakelig i land i Afrika sør for Sahara. Faglige bestillinger knyttet til ambassadenes

⁴ UN Capital Development Fund

⁵ UN Industrial Development Organization

arbeid med å gjennomføre handlingsplanen for bærekraftige matsystemer ble prioritert. Norad hadde også tett kontakt med, og bidro med faglige bidrag til, den norske FN-delegasjonen i Roma.

I samarbeid med berørte institusjoner ble det i 2019 utarbeidet en skisse til kunnskapsprogrammet *Landbruk for utvikling*. Programmet vil bli lansert i 2020 og vil tilby kunnskap, kompetanse og norsk landbruksteknologi som er viktig for å bygge bærekraftige matsystemer i land i Afrika sør for Sahara.

Fornybar energi

I tråd med Bærekraftsmål 7 om tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris, overordnede mål skissert i Meld. St 24 (2016-2017) *Felles ansvar for felles framtid* og øvrig førende dokumenter, har Norad bidratt til at flere har fått tilgang til energi og bidratt til utbygging av fornybar energi.

Over halvparten av bistanden til fornybar energi er kanalisert bilateralt gjennom ambassadene. Faglig rådgivning til ambassadene for kvalitetssikre, planlegge og tilrettelegge for god bistand er derfor en sentral oppgave for Norad. Norad har særlig bidratt overfor ambassadene i Maputo, Dar es Salaam, Beijing, Kathmandu og Kampala, og til representasjonskontoret i Al Ram.

Det ble blant annet gjennomført en strategisk gjennomgang av energiporteføljen for ambassadene i Dar es Salam og Maputo for å gi et godt faglig underlag for videre porteføljestyling og vurdering av enkeltprosjekter. I Mosambik har ambassaden benyttet gjennomgangen i vurderinger av prosjekter for oppgradering og vedlikehold av kraftlinjer, og i forbindelse med planlegging av nye kraftverk. I Tanzania har Norad bistått ambassaden med både faglig assistanse og feltbesøk for å oppsummere 50 års energisamarbeid. Rapporten blir lansert tidlig i 2020.

På oppdrag fra ambassaden i Kampala har Norad bistått Uganda Electricity Generation Company Limited (UEGCL) med å ferdigstille prosjektdokument og søknad om støtte til drift, vedlikehold og opplæring i forbindelse med overtakelse av vannkraftverkene Isimba (183 MW) og Karuma (600 MW). Ambassaden og UEGCL inngikk i etterkant avtale på 84,4 mill. kroner over fem år. Norad har finansiert og deltatt i planleggingsprosessen for et nytt institusjonssamarbeid mellom NVE og Electricity Regulatory Authority (ERA) i Uganda om videreutvikling og kompetanseheving av ERA.

'Fornybar energi for utvikling' er en del av Kunnskapsbanken og finansieres over Kap 162, post 72 *Fornybar energi*. Ett av målene for Kunnskapsbanken er at kompetanse og kapasitet i offentlige institusjoner i samarbeidsland på områder der Norge har relevant og etterspurt kompetanse er styrket.

Norads rådgivning og støttede tiltak innen fornybar energi er derfor også rettet mot reformer, lovverk og kapasitetsutvikling for å tilrettelegge for tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi i utviklingsland.

Videre er støtten rettet mot å øke private investeringer i fornybar kraftproduksjon. De fleste tiltakene forvaltet av Norad støttes gjennom multilaterale banker og internasjonale partnerskap/initiativ og er rettet mot geografiske prioriterte områder, dvs. Afrika sør for Sahara og øystater.

Det ble undertegnet en rekke nye flerårige avtaler om samarbeid i 2019, de fleste med eksisterende samarbeidspartnere.

Klima og miljø

Innsatsen innen klima og miljø går i hovedsak til finansiering av utslippsreduksjoner og klimatilpasningstiltak, inkludert forebygging av klima- og naturkatastrofer, særlig gjennom kapasitetsbygging og teknologisamarbeid i partnerland. Internasjonalt miljøsamarbeid er også prioritert, med vekt på implementering av miljøavtaler og styrking av internasjonale rammeverk.

Operasjonalisering av Parisavtalen er fulgt opp gjennom forvaltning av tilskudd og gjennom deltakelse i klimaforhandlingenes møter i Bonn og Madrid. Norad har gitt faglig støtte og deltatt i møte om nytt rammeverk for Konvensjonen om biologisk mangfold og i møtene til Verdensbankens klimafond (CIF), Det grønne klimafondet (GCF) og FNs miljøprogram (UNEP).

Norad har gitt faglig oppfølging på miljøspørsmål fram mot partsmøtet i Konvensjonen om biologisk mangfold i Kunming i oktober 2020 og i planleggingen av UN Environmental Assembly 5 hvor Norge har presidentskapet.

Norad har bidratt med faglige innspill til UD's arbeid med ny strategi for klimatilpasning, forebygging av klimarelaterte katastrofer og bekjempelse av sult. I denne forbindelse organiserte Norad møter med sivilt samfunn, næringsliv, forskningsmiljøer og direktorater, og sammenfattet deres innspill til bruk i strategiutformingen.

Hav og marin forsøpling

Bistandsprogrammet mot marin forsøpling ble etablert i 2018 og styres av en prosjektgruppe ledet av UD og hvor Norad deltar. I 2019 var Norad involvert i vurdering av prosjektsøknader, ansvarlig for inngåelse av nye avtaler, oppdatering av ulike styrings- og kommunikasjonsdokumenter, og innhenting av råd om involvering av privat sektor i arbeidet mot marin forsøpling. Norad har også gitt sektorfaglige og forvaltningsmessige råd til ambassader og UD.

Sivilt samfunn

Norad forvalter sivilsamfunnsstøtte over en rekke budsjettposter, og omtales følgelig også under disse. Hoveddelen av midlene fordeles gjennom konkurransebaserte utlysninger. Søknadene blir i hovedsak vurdert i tråd med Norads kvalitetssystem for søknadsbehandling og tildeling av tilskudd; RAM (Resource Allocation Model). Over halvparten av midlene over Kap. 170 *Sivilt samfunn og demokratiutvikling*, post 70 *Sivilt samfunn* gikk til Afrika. Godt styresett, utdanning og helse var store områder. Norad bidro inn i prosjektgruppe i UD for ny innretning av humanitær støtte/strategiske partnerskap.

Sivilt samfunn opplever redusert handlingsrom. Norad inkluderer dette temaet i dialog med organisasjonene. I følge CIVICUS Monitor bor 40 pst. av verdens befolkning i land der fundamentale rettigheter som organisasjonsfrihet, ytringsfrihet og forsamlingsfrihet er under press, en dobling fra 2018. Samtidig var 2019 også et historisk år for protestbevegelser. Folk gikk ut i gatene for å protestere mot ulikhet, korrupsjon, og myndighetenes styring i land som Sudan, Malawi, Colombia og Zimbabwe.

Funksjonshemmede og andre marginaliserte grupper og deres rettigheter

I 2019 har Norad bidratt med faglige råd og vurderinger for å sikre at multilaterale fond og utviklingsbankene, blant andre Unicef, Verdensbanken, Afrikabanken og Afrikafondet tar hensyn til menneskerettighetene til personer med funksjonsnedsettelse. Norad har videre bidratt i det normative menneskerettighetsarbeidet og deltatt, på vegne av UD, i statspartsmøte for konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i FN.

En ny frivillig policymarkør for innsatsen for funksjonshemmede ble innført i OECD/DAC, der Norge var en av pådriverne. Denne ble innført for Norge f.o.m. 2019.

Norad påbegynte arbeidet med å utrede hvordan rapporteringen av resultater fra innsatsen for barn med nedsatt funksjonsevne kan styrkes. Dette er et krevende felt som vi arbeider videre med i 2020.

Norad er representert i fondsutviklingskomiteen for det globale partnerskapet for hjelpemidler, Global Partnership for Assistive Technology (ATscale). Det arbeides med å få formell struktur på plass. Målet for partnerskapet er å nå 500 000 funksjonshemmede med hjelpemidler innen 2030. Norad er medlem av Global Alliance for Disability Action (GLAD), et nettverk av givere som har som mål å styrke arbeidet med funksjonshemmedes rettigheter gjennom erfaringsutveksling, koordinering og samarbeid. Norad er også medlem av styringskomiteen til GLAD. I 2019 har Inclusive Education Initiative, støttet av DFID og Norge, satt i gang aktiviteter i tre pilotland, ser omtale under post Kap 161, post 70 *Utdanning*.

Norad har bidratt i internasjonale prosesser for å styrke datainnsamling og rapportering på personer med nedsatt funksjonsevne i utviklingsland.

Den særlige satsingen på funksjonshemmede omtales under Kap. 170, post 70 *Sivilt samfunn*.

Menneskerettigheter, demokrati og rettsstat

Norads arbeid med menneskerettigheter, demokrati og rettsstat har hatt særlig fokus på marginaliserte grupper som personer med funksjonsnedsettelser, barn og unge, seksuelle minoriteter, urfolk, og kvinner i områder preget av voldelig konflikt.

Norad har arbeidet med UD om hvordan menneskerettigheter kan ivaretas og styrkes, både gjennom målrettede innsatser og som tverrgående hensyn i utviklingssamarbeidet. Det er gitt råd om det samme til UD og ambassader.

For å få oversikt over tidsmessig og geografisk utvikling av støtte til utvalgte menneskerettigheter er det er foretatt flere kartlegginger, deriblant en kartlegging av bistand til LHBTI-rettigheter og en kartlegging av moderne slaveri. Basert på kartleggingen av moderne slaveri har Norad gitt anbefalinger for en styrket norsk innsats på området, i tråd med politiske føringer. Disse er nå lagt til grunn for videre oppfølging av denne satsingen.

Norad har gitt løpende rådgivning til UD og ambassader om demokrati og rettsstat, blant annet opp mot styrearbeidet i Verdensbanken og FN. Store norske satsinger, som skogsatsingen og Olje for utvikling, har vært prioritert i den faglige rådgivningen. Norad vært medlem av OECDs Govnet.

Norad har gitt løpende rådgivning til UD om migrasjon og utvikling, og har i tett samarbeid med departementet arbeidet med hvordan migrasjon og utvikling kan operasjonaliseres i bistandssammenheng.

Kvinners rettigheter og likestilling

Norad har gitt løpende faglig rådgivning og opplæring knyttet til Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling 2016-2020 og Handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet (2019-2022), og bistår i resultatrapportering på begge handlingsplanene. Norad har særlig prioritert tverrfaglig arbeidet med kvinner, fred og sikkerhet (KFS), og har blant annet utarbeidet resultatrammeverk og rapporteringssystem for handlingsplanen. Satsingsambassader for KFS har også mottatt faglig bistand og kapasitetsutvikling til å utarbeide målstyrte arbeidsplaner for KFS-innsatser på landnivå. Det er gitt faglige råd om likestilling som tverrgående hensyn og målrettede tiltak. Blant annet har Norad foretatt en kartlegging av bistand til kvinners rettigheter og likestilling. Basert på denne er det gitt innspill til hvordan Norges utviklingssamarbeid kan arbeide for å nå målet om at 50 pst. av nye øremerkede tiltak skal ha likestilling som hovedmål eller delmål. Norad kom opp i om lag 50 pst. i 2019.

Norad har bidratt til å ivareta og integrere kvinners rettigheter og likestilling i det norske multilaterale arbeidet, med faglig rådgivning knyttet til Kvinnekommisjonen, Befolkningskommisjonen, FNs fond og programmer og Verdensbanken.

Norads arbeid med kunnskapsprogrammet Likestilling for utvikling (LIKE) omtales under 'Kunnskapsbanken'.

Kunnskapsbanken

2019 var Kunnskapsbankens første hele år i Norad, og en rekke utviklingsoppgaver har stått i fokus. En strategiprosess for å gi Kunnskapsbanken en felles retning ble igangsatt og skal ferdigstilles våren 2020.

Notater om alternative modeller for forenklet forvaltning og styringsstrukturer er oversendt departementet, og ny avtalemal for rammeavtaler med norske institusjoner er tatt i bruk. Eksisterende kunnskapsprogrammer er videreutviklet, hvorav norske forpliktelser under Addis Tax Initiative er oppnådd, og nye program innen digitalisering, hav og landbruk er utarbeidet i samarbeid med departementet, se nedenfor. I tillegg er lettprogrammer innen fiskehelse, spørreundersøkelser og likestilling gjennomført.

Norad har arrangert møteplasser og kurs for norske institusjoner som inngår i Kunnskapsbanken. Aktuelle tema har vært kapasitetsutvikling, triangulært samarbeid (nord-sør-sør) og sikkerhet på reise. Seks nyhetsbrev ble sendt til de norske samarbeidsinstitusjonene. Det har vært et omfattende arbeid med å utarbeide utkast til veileder for institusjonssamarbeid med tilhørende avtalemal. Utkastet er delt med departementet som vil ta inn det som angår faglig samarbeid i Grant Management Assistant. En veileder vil være et viktig verktøy for standardisering og forenkling i Kunnskapsbanken, og Norad vil derfor prioritere å ferdigstille en veileder for Kunnskapsbanken i 2020.

Notat om synergier mellom kunnskapsprogram på landnivå, med forslag til tre pilotland, er oversendt departementet. Likeledes har Norad laget en prioritert tiltaksplan for å styrke anti-korrupsjon i kunnskapsprogrammene og redegjort for tiltak knyttet til sivilsamfunnskomponentenes potensial for synergier på tvers av utviklingsprogrammene.

Norad har fortsatt samarbeidet med Norec for å konkretisere hvordan utveksling kan utgjøre en tilleggskomponent i utvalgte kunnskapsprogram og om muligheten for samarbeid rundt

kursvirksomhet. Dette arbeidet har tatt noe tid, da både Kunnskapsbanken og Norec har vært forholdsvis nyetablerte.

I notat om faglig samarbeid om studiefinansiering, oversendt UD i september 2019, konkluderte Norad med at det kan være mulig med et samarbeidsprogram om studiefinansiering for utvikling i utvalgte land som allerede har etablert ordninger for studielån og/eller -stipend. Colombia, Etiopia, Ghana, Malawi, Palestina, Uganda og Tanzania ble utpekt som aktuelle land. Videre kartlegging vil gjennomføres i 2020.

Norad har bidratt substansielt til Meld St. 11 (2019-2020) *Digital transformasjon og utviklingspolitikken*. Programmet Digitalisering for utvikling er omtalt i nevnte melding, hvor det redegjøres for innretning og framtidige planer.

Norad har gitt råd til ambassader på området finansforvaltning, blant annet knyttet til norsk støtte til programmer i Somalia og Nepal. Norad foretok en tematisk gjennomgang av arbeidet med anti-korrupsjon ved ambassaden i Kathmandu, og bidro med faglig rådgivning til ambassaden i etterkant. Norad deltok med faglig rådgivning i den norske delagasjonen ved statspartkonferansen for UNCAC i desember.

Forskning

Norad følger opp forskning og samarbeid med forskningsmiljøer i tråd med *Forskningsstrategi for utenriks tjenesten og Norad 2017-2024*. I 2019 har Norad tatt i bruk en ny policymarkør for Forskning og Utvikling for å kartlegge forskningsstøtten over bistandsbudsjettet. For å styrke forskning i bistanden, og særlig på satsinger som skatt, hav, marin forsøpling og bærekraftige matsystemer, så vel som geografiske prioriteringer i norsk utviklingspolitikk, har Norad gitt betydelige innspill til den reviderte programplanen til NORGLOBAL2-programmet i Forskningsrådet.

Norad har arbeidet aktivt med å gjøre forskningsprosjekter og forskningsfunn tilgjengelig gjennom å arrangere ulike kommunikasjonstiltak og møteplasser, blant annet sammen med Forskningsrådet.

Multilaterale organisasjoner og globale initiativ

Det har vært betydelige leveranser fra Norad knyttet til multilaterale organisasjoner og globale initiativ. Norads arbeid omtales også under de tematiske prioriteringene. Se omtale knyttet til resultat-, juridisk og forvaltningsfaglig kvalitetssikring ovenfor.

Multilaterale utviklingsbanker

Norad har bidratt til å kvalitetssikre policydokumenter, strategier og programmer i regi av multilaterale banker og institusjoner. Faglige vurderinger og råd fra Norad er brukt i påfyllingsforhandlingene for fondene for de fattigste landene i Verdensbanken (IDA), Afrikabanken (ADF) og i forhandlingene for tilsvarende fond i Asiabanken. Både forsvarlig forvaltning av offentlige finanser og grep for å legge til rette for økte investeringer fra privat sektor har stått i fokus. I IDA hadde Norge et særlig ansvar for temaet styresett, inklusive skatt og bekjempelse av illegal kapitalflyt. Norad bidro også til arbeidet med Verdensbankens nye sårbarhetsstrategi.

FN-organisasjoner og globale initiativ

Norads leveranser knyttet til FN har blant annet omfattet faglige råd til det normative menneskerettighetsarbeidet, tverrfaglige vurderinger av styredokumenter og forslag til norske posisjoner og vurdering av FN-programmer på landnivå. Ved behov har Norad deltatt i Norges styremøtedelegasjoner. Det er gitt faglige råd om ulike tematiske fagfelt i tilknytning til kjernestøtte til FN-organisasjoner, så som FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), FNs befolkningsfond (UNFPA) og FNs barnefond (Unicef). Det er foretatt en gjennomgang av utvalgte multilaterale organisasjoners retningslinjer og strategier vedrørende likestilling og menneskerettigheter (safeguards).

Multilateral Organisasjon Performance Assessment Network (MOPAN)

Norad har deltatt i den tekniske arbeidsgruppen i MOPAN. I 2019 har arbeidet blant annet omfattet å revidere MOPANs metode for gjennomgangene av de multilaterale organisasjonene og fondene for å inkludere Agenda 2030, FN-reform, arbeidet mot seksuell trakassering og utnyttelse, og å styrke resultatvurderingene.

Statistikk

Norad sammenstilte og kvalitetssikret offisiell norsk bistandsstatistikk for 2018. Statistikken ble publisert og lansert i april. Bistandsstatistikken ble rapportert til OECDs Utviklingskomité (DAC). På OECD DACs 'Ranking of DAC Members' DAC and CRS Reporting in 2018 on 2017 flows' er Norge rangert som nummer tre. Den overordnede vurderingen er at vi leverer komplette og nøyaktige data for norsk ODA innen tidsfristen.

Arbeidet i Working Party on Development Finance Statistics (WP-STAT) har blant annet omfattet fire WP-STAT-møter. Vi har samarbeidet med UD om arbeidet i både WP-STAT og DAC. Arbeidet med endret rapportering på gjeldsslette krevde mye oppfølging. Norad ble i 2019 fast observatør i TOSSD⁶ Task Force, en arbeidsgruppe som utvikler et rammeverk for rapportering av internasjonal offisiell finansiering av bærekraftsmålene.

Utover historisk statistikk er Norad i gang med å utarbeide metoder for å estimere bistand til klima for inneværende og kommende budsjettår.

En rekke nye koder og variabler ble vedtatt innført av WP-STAT i 2019, herunder nye energikoder og nye regionale koder for mottakerland. Videre gjelder de nye reglene for ODA⁷-godkjente flyktningutgifter i Norge fra og med 2019. Arbeid med å forberede de ansvarlige departementene på den nye rapporteringsformen ble påbegynt høsten 2019. Norad deltok blant annet i møter med Utlendingsdirektoratet (UDI) og Justisdepartementet for å klargjøre de nye retningslinjene for rapportering.

Norge var gjenstand for DACs Statistical Peer Review. Norad fikk generelt gode tilbakemeldinger på Norges statistikkarbeid, men flere forbedringspunkter ble anbefalt. Norad deltok som peers i gjennomgangen av Danmarks statistikkarbeid. Lærdommene fra gjennomgangene lanseres av OECD i 2020.

⁶ Total Official Support for Sustainable Development

⁷ ODA: Official Development Assistance

En rekke oversikter over og analyse av norsk og internasjonal bistand ble produsert til ekstern bruk, som informasjon til publikum og som grunnlag for rådgivning og beslutninger i UD og Norad. Norad innførte i 2019 økt bruk av beregnet multilateral bistand i leveransene sine, for å gi et mer helhetlig bilde av hvor og hva norske bistandsmidler går til. Et større arbeid med å undersøke bruken av policymarkøren for kvinners rettigheter og likestilling fortsatte også i 2019.

Norad har fortsatt arbeidet med å sørge for åpenhet om norsk bistand, og rapportert i International Aid Transparency Initiative (IATI)-format.

Evaluering

Et gjennomgående fokus for evalueringsvirksomheten i 2019 har vært å fremme læring, debatt og bruk av kunnskap fra evalueringer som gjennomføres. I dette arbeidet har Evalueringsavdelingen arbeidet i tråd med evalueringsprogrammet som ble lansert i mars 2019.

Endelige leveranser følger ikke alltid kalenderåret, og en serie publiseringer er ventet våren 2020 som et resultat av arbeidet påbegynt i 2019. Blant annet er det gjort et grundig arbeid med å evaluere porteføljestyringen i to nye bistandsprogrammer, hhv. Marin forsøpling og Skatt for Utvikling, som har forbedret porteføljearbeidet i disse programmene gjennom den pågående evalueringsprosessen. Seks nye evalueringer og sju studier igangsatt i løpet av året, og forventes ferdigstilt i løpet av 2020. En evaluering og én studie ble ferdigstilt.

I 2019 arrangerte Evalueringsavdelingen fem åpne og godt besøkte seminar inkludert et *Norad Policy Forum* der det, i lys av reformprosessen, ble diskutert hvordan evalueringsvirksomheten best kan organiseres for å styrke læring og bruk av kunnskap. Det ble utarbeidet sju nyhetsbrev (EvalNews). Disse ble delt med interesserte mottakere over hele verden.

Et av Evalueringsavdelingens viktigste virkemidler for læring og bruk av kunnskap fra evalueringer, er avdelingens årsrapport. Denne oppsummerer funnene fra siste års evalueringer og trekker fram lærdommer på tvers av arbeidet som er gjort. I 2019 oppsummerte vi evalueringsfunn som var av relevans for arbeidet med å effektivisere norsk bistand:

- Behov for å rydde i bistandsforvaltningen, der ansvaret for fagutvikling, politikktutforming og forvaltning blir klart plassert.
- Bistandsprogrammene må bygge på kunnskap og erfaringer. Med realistiske og konkrete mål er sannsynligheten for god resultatoppnåelse større.
- Læringskulturen i alle deler av norsk bistandsforvaltning må styrkes. Systematisering og deling av erfaringer er særskilt viktig der hyppig rotasjon av medarbeidere gjør at opparbeidet kompetanse lett forsvinner.

I 2019 gjennomførte avdelingen en evaluering av norsk deltakelse gjennom multilaterale fond. Over halvparten av norsk bistand blir i dag kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner og en økende andel av denne bistanden fordeles gjennom fondsbaserte mekanismer i organisasjonene.

Evalueringen viste at fondene i Norges portefølje representerer et velegnet verktøy for å øke bistanden til tematiske og geografiske områder av interesse for Norge, men at det er et behov for å styrke effektiviteten av forvaltningen av fondene og justere porteføljen etter overordnede politiske prioriteringer. Evalueringen ble lansert på et åpent seminar i september etterfulgt av en ekspert-

workshop med både internasjonale og norske deltakere om hvordan effektiviteten til fond i multilaterale organisasjoner kan forbedres for å bidra til å oppnå bærekraftsmålene.

For å gi bistandsadministrasjonen kunnskap om deler av bistanden der Norge selv eller alene ikke kan framskaffe den, er samarbeid med andre evalueringskontorer viktig. I 2019 samarbeidet Norads evalueringsavdeling med evalueringsavdelingene i UNESCO⁸, Unicef, Verdensbanken, Verdens matvareprogram (WFP) og fondet *Education Cannot Wait* i utarbeidelsen av en syntesestudie av utdanningsbistand. Formålet med studien var å kartlegge og vurdere om bruk av funn fra eksisterende evalueringer kan bidra til at en når bærekraftsmålet om å avskaffe kjønnsforskjeller og sikre lik tilgang til utdanning og yrkesfaglig opplæring for sårbare personer.

Studien fant at det er sterkeste evidens for å lykkes med likhet og inkludering i utdanningsinnsatsen gjennom bruk av skolemat og kontantstøtteordninger. Andre finansielle støtteordninger som budsjettstøtte og resultatbasert finansiering samt bruk av informasjons- og teknologiprogram, spesielt internettbasert læring, viser blandet resultat. Studien viste også at det er behov for mer kunnskap om hvordan utdanningsbistand skal kunne nå barn og unge med funksjonshemninger, urbefolkning og etniske minoriteter.

Studien ble først lagt fram under høynivåmøtet i New York i juli 2019 og senere presentert på et åpent seminar i Oslo. Tilbakemeldingene under og etter seminaret, tilsier at denne typen samarbeid for å systematisere, nyttiggjøre og fremme bruk av eksisterende kunnskap bør utvides.

Evalueringsavdelingen videreførte i 2019 samarbeidet med evalueringsavdelingene i det Globale Miljøfondet (GEF), UN Women, der avdelingen også er representert i Global Evaluation Advisory Committee og UNDP. Et seminar om evaluering av bistand i lys av bærekraftsmålene og styrking av nasjonal evalueringskapasitet ble holdt i samarbeid med UNDP og Fafo. Avdelingen innledet også et samarbeid med organisasjonen [Better Evaluation](#) der målsettingen er å bidra til å styrke evalueringsfaglig kompetanse hos nasjonale og internasjonale bistandsaktører ved å gi gratis tilgang til en nettbasert kunnskapsplattform om hvordan man planlegger, gjennomfører og legger til rette for bruk av evalueringer.

Som leder av OECDs evalueringsnettverk (EvalNet) siden 2017, har leder av Evalueringsavdelingen de siste årene ledet et omfattende arbeid med å revidere OECD DACs kriterier for god evaluering. Disse ble godkjent av OECDs utviklingskomité i desember 2019. Rollen som leder i EvalNet har også økt synligheten av og etterspørselen etter avdelingens arbeid og kompetanse internasjonalt. I 2019 deltok evalueringsdirektøren i paneler for fagfelle vurderinger av evalueringsfunksjonene i FNs utviklingsfond og European Investment Bank.

⁸ FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon

Kommunikasjon

Norad benytter ulike kanaler for å fremme interesse og debatt om utviklingsspørsmål, og for å nå ut med informasjon som bidrar til økt kunnskap om bistandens resultater og norsk utviklingspolitikk. Informasjon om bærekraftsmålene og om resultater av bistanden, både positive og negative, er hovedprioriteringene i Norads kommunikasjon.

Tiltak for å fremme interesse og engasjement

En flerårig kampanjesatsing har hatt som målsetting at bærekraftsmålene skal løftes ut fra lukkede toppmøter og ut til befolkningen. En undersøkelse gjort av Norstat høsten 2019 viste at 60 pst. kjenner til bærekraftsmålene, mot 35 pst. da kampanjen startet i 2016. Vi kan anta at kampanjen er en av årsakene til den positive endringen. Hovedkanaler har vært sosiale medier og lokal og regional presse. Viktige virkemidler har vært filmer, presserigger, bærekraftsdager og nattevandringer i hhv. Sandnes, Tromsø og Kristiansand. Norad ga råd og lånte ut materiell til nattevandringer i Ålesund, på Ås og i Bergen og bidro i arrangementer om bærekraftsmålene på blant annet konferansen 'Our Ocean' og Arendalsuka.

Tiårets beste kampanje

Noradkampanjen 'Bli født på ny' ble kåret til tiårets beste informasjonskampanje i en internasjonal kåring i regi av The Holmes Report. Norads kampanje vant den folkelige avstemningen blant de 16 nominerte og kom på fjerde plass i fagjuryens vurdering.

Kunnskap om bistand og resultater

Undersøkelser viser at det er høy støtte i det norske folk til at Norge skal gi bistand til fattige land. Samtidig er kjennskap til norsk bistand og norske samarbeidsland lav. Norad publiserte 16 blogginnlegg skrevet av Norads medarbeidere. Innleggene tar for seg ulike sider av bistand og resultater, inkludert bevaring av skog. En satsing på resultatinformasjon om klima- og skogsatsingen ble gjennomført på sosiale medier på våren. Det ble laget filmer om skogsatsingen fra Guyana. Oversikt over rapporter utarbeidet av, eller finansiert av Norad i 2019 framgår av vedlegg 3. I tillegg ble 21 gjennomganger fra organisasjonene publisert på Norads nettsted.

Noradkonferansen 2019

Noradkonferansen 2019 handlet om utfordringer og muligheter knyttet til digitalisering og utvikling. Konferansen var delt inn i sesjoner om digital inkludering, digitale fellesgoder, demokrati og menneskerettigheter og ny teknologi. På konferansen annonserte utviklingsministeren en ny allianse for digitale fellesgoder, hvor Norge er en av fire initiativtakere. Konferansen presenterte resultater av bistand og digital utvikling og skulle inspirere til samarbeid og partnerskap mellom ulike sektorer og næringer.

Norad på sosiale medier

Norads økte sin bruk av sosiale medier i 2019, med poster på Facebook, Twitter og Instagram i hovedsak daglig. LinkedIn benyttes ved stillingsutlysninger, fagblogger og aktuelle artikler. Norad har et stort antall følgere på Facebook, men lite engasjement. Det arbeides strategisk og langsiktig for mer engasjement og rekkevidde på siden.

Nettsteder

	2017	2018	2019
norad.no generelt			
Totalt besøk, gjennomsnittlig i måneden	41 333	44 192	47 000
Unike brukere, månedlig gjennomsnitt	27 666	29 927	32 800
Resultatportalen			
Totalt besøk i året	17 100	7 350	6 100
Unike brukere i året	15 000	4 738	5 100
Statistikkportalen			
Totalt besøk i året	16 000	19 000	24 500
Unike brukere i året	13 000	14 700	19 000
Publikasjonsbasen			
Totalt besøk i året	21 000	19 000	16 500
Unike brukere i året	17 000	15 000	12 000
Landsider			
Totalt besøk i året	40 000	34 000	80 000
Unike brukere i året	31 000	30 000	71 000
Noradbloggen			
Totalt besøk i året*		8 500	10 000

* Pga. relansering av blogg foreligger ikke fullstendige tall for 2017

Tabellen viser utvikling i antall besøk og unike brukere på hhv. norad.no og Norads landsider, statistikkportal, publikasjonsbase og resultatportal. Sistnevnte hadde en større nedgang etter 2017, da Norads siste resultatrapport ble utgitt, og nedgangen fortsatte i 2019. Det er resultateksemplene fra 2017 som er best besøkt.

Norad i media

Norads oppdrag er å formidle kunnskap om bistand og bistandens resultater. Samtidig er vi opptatt av å følge med på hvilken oppmerksomhet Norads arbeid får og hvilke temaer som får mest omtale.

Norad ble nevnt eller omtalt i 1 168 redaksjonelle medieoppslag, mot 1 290 i 2018. Representanter for Norad uttalte seg i 14 pst. av oppslagene, mens Norad ble omtalt som kilde i ti pst. av oppslagene. Nattevandring for bærekraftsmålene og evalueringsrapportene fikk mest oppmerksomhet. Norad hadde åtte egne innlegg på trykk i dagspresse (kronikker, debattinnlegg o.l.), mot 34 i 2018.

Bistandsaktuelt

Bistandsaktuelt trappet ned papirutgaven til fordel for nettutgaven. Lesningen av webutgaven har økt kraftig.

Bistandsaktuelt passerte i 2018 for første gang 1 million sidevisninger.

Det målet er nådd også i 2019, selv om det er en nedgang på 3,6 pst. Et samarbeid med ABC Nyheter om spredning av Bistandsaktuelt-artikler resulterte i ytterligere om lag 400-

500 000 sidevisninger (tall fra ABC Nyheter). Et arbeid med å øke antallet abonnenter på Nyhetsbrevet per e-post har gitt mer enn 1300 nye abonnenter. Bistandsaktuelt medarbeidere ble flere ganger intervjuet i riksmidier og invitert som debattanter/eksperter på seminarer/debattmøter.

Bistandsaktuelt i tall	2017	2018	2019
Opplag papirutgave	19 500	19 400	19 400
Antall papirutgaver	7	7	5
Sidehenvisninger	796 000	1 086 000	1 049 000
Sidehenvisninger, unike	710 000	982 000	945 000
Brukere	365 000	466 000	481 000
Sidehenvisninger via ABC Nyheter*		300 000	500 000
Artikler via ABC Nyheter		41	44
Publiserte artikler**		1 001	1 016
Krediteringer i andre medier: 163***	166	163	163
Nyhetsbrev på e-post	2 856	4 036	5 360

* kun nyhet

** omfatter nyheter, meninger, anmeldelser, Nytt om navn og quiz

*** tall er justert iht. ny målemetode i Retriever

Del IV: Styring og kontroll i virksomheten

Bemanning, ressursstyring og likestillingsredegjørelse

Som følge av den administrative gjennomgangen av Norad foretatt i 2017 og beslutning om reform av bistandsforvaltningen, har Norad i vel to år vært under omstilling, og underlagt stramme rekrutteringsbegrensninger innen Utenriksdepartementets ansvarsområde. I samme periode har tildeling av tilskuddsmidler fra departementet til Norad økt betydelig.

Omstillingsprosessen har påvirket vår mulighet til både å beholde medarbeidere og rekruttere nye. Utfordringene ble forsterket av at 19 medarbeidere fikk ulønnet permisjon, herav 14 for å tiltre stilling ved ambassade og fordi 17 medarbeidere opplevde gleden av familieførøkelse, og derfor hadde lønnet permisjon.

Antall medarbeidere med stabile arbeidskontrakter har følgelig vært betydelig redusert i perioden. For å sikre forsvarlig drift og forvaltning var det nødvendig med økt bruk av midlertidighet, herunder i økende grad innleie fra vikarbyrå, og bruk av korte administrative tilsetninger. Ved årsslutt omfattet dette knappe 50 medarbeidere med midlertidig tilsetning, og ytterligere rundt 20 med korttidskontrakter. Dette har påvirket Norads produktivitet.

I nedenstående tabeller er alle medarbeidere pr. 31. desember 2019 inkludert uavhengig av tilsetningsform og varighet.

pr. 31.12.2019	Ansatte		Prosent K/M	
			M	K
Totalt i Norad*	2019	264	35	65
Totalt i Norad (inkl. dir)*	2018	259	37	63
Avdelingsledelse**	2019	11	36	64
Avdelingsledelse**	2018	10	30	70
Fagdirektører	2019	11	27	73
Fagdirektører	2018	12	33	67
Mellomledelse	2019	24	35	65
Mellomledelse	2018	23	43	57
Seniorrådgivere	2019	170	37	63
Seniorrådgivere	2018	170	38	62
Rådgivere	2019	29	26	74
Rådgivere	2018	33	24	76
Konsulent, første- og seniorkonsulent	2019	19	33	67
Konsulent, første- og seniorkonsulent	2018	11	55	45

* Både UD og KLD midler

** inkl. assisterende direktør

Prosentvis fordeling kvinner og menn									
År	Deltid		Midlertidig ansatte		Foreldrepermisjon		Legemeldt fravær		Samlet fravær lege- og egenmeldt
	M	K	M	K	M	K	M	K	
2019	45	55	22	78	21	79	1,4	4,0	6,7
2018	58,3	41,7	26,9	73,1	20	80	1,8	3,0	3,6

I 2019 hadde Norad kun ti utlysninger av til sammen 13,5 stillinger (finansiert av både UD og KLD) med til sammen 698 søkere. 111 av søkerne var registrert med innvandrerbakgrunn. Åtte søkere oppga å ha nedsatt funksjonsevne. Kjønnfordelingen blant ansatte reflekteres i søkergrunnetil stillingene. Minst én kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn og/eller funksjonsnedsettelse kalles inn til intervju. To personer med innvandrerbakgrunn ble ansatt i 2019.

Organisasjonsutvikling og kompetanse

Organisasjons- og kompetanseutvikling har vært preget av omstillingsprosessen. Pågående lederutviklingsprogramgjennom AFF ble justert i tråd med dette og videreført første halvdel av 2019. Høsten 2019 ble avtalen med AFF avviklet og erstattet med ukentlige lederforum med tema knyttet til informasjon og ledelse i omstilling. Det ble også gjennomført to kurs for ansatte, der tema var regelverk ved omstilling i staten ved advokat Annette Selmer.

Som en direkte konsekvens av omstillingsprosessen har endringskompetansen hos ansatte økt, både når det gjelder kunnskap om rettsregler knyttet til endring og omstilling, og knyttet til organisasjonspsykologiske aspekter slike prosesser medfører.

For å stimulere til medarbeideres kompetanseheving har Norad en stipendordning hvor ansatte har mulighet for å søke om tilskudd til videreutdanning/kompetanseutvikling. Seks personer fikk tilskudd i 2019, og har med denne støtten gjennomført kompetanseheving på eget initiativ, ved siden av full jobb i Norad.

Det er i 2019 også gjennomført obligatoriske kurs for nyansatte, og intern opplæring og kompetanseheving blant annet knyttet til bistandsforvaltning og PTA, metode og resultatrapportering.

Helse-, miljø og sikkerhet

Det har vært tett dialog med Norads bedriftshelsetjeneste (BHT) i hele reformprosessen. Fra og med oktober hadde BHT ukentlig tilstedeværelse, et tilbud flere ansatte benyttet seg av. Det ble også gjennomført en grundig risikovurdering av det psykososiale arbeidsmiljøet, et arbeid som resulterte i en operativ tiltaksplan. På initiativ fra hovedverneombud har BHT også gitt tilpasset veiledning for verneombud.

Alle Norads arbeidsrom har universell utforming. Som IA-virksomhet tilstreber vi å sikre at medarbeidere med tilretteleggingsbehov på bakgrunn av fysisk eller psykisk funksjonsnedsettelse får godt tilrettelagt arbeidshverdag.

Alle ansatte har tilbud om å delta på organisert trening. Det gis anledning til trening i arbeidstiden 1 time i uken. Norad har fysioterapitjeneste i våre lokaler ukentlig mot en egenandel. I tillegg finnes det hvilerom.

Sikkerhet og beredskap, inkl. informasjonssikkerhet og personvern

Norad gjennomførte, i samarbeid med BDO én intern beredskapsøvelse. Den var lagt opp som en 'table-top'-øvelse med testing av varsling, etablering av kriseorganisasjon og håndtering av et scenario identifisert i Norads risikoanalyse i 2018. Norads beredskapsplan ble justert som resultat av beredskapsøvelsen og tiltak identifisert etter risikoanalysen.

Arbeidet med informasjonssikkerhet ble videreført. For å heve kunnskapsnivået om digital sikkerhet blant ansatte ble det gjennomført en informasjonssikkerhetskampanje i oktober, levert av Norsk senter for informasjonssikring. Kampanjen ble fulgt opp gjennom jevnlig poster på Workplace.

Oppdaterte maler for databehandleravtaler er lagt ut på Intranett og nye databehandleravtaler har blitt inngått fortløpende. Oppdatert personvernerklæring er publisert på Norad.no. Personvernombudet har håndtert interne forespørsler angående bruk av adresselister ved invitasjoner og taushetserklæring. Det ble registrert ett avvik.

Digitalisering

Begrenset kapasitet innen digitalisering medførte at Norad ikke kunne ferdigstille flere av de planlagte aktivitetene. Norad har likevel gjort store grep for digital omstilling av virksomheten. I første halvår innførte vi som planlagt Office 365, med grundig opplæring i de nye samhandlingsløsningene. Nye løsninger for internkommunikasjon og samhandling har bidratt til at vi samhandler mer effektivt. Vi utforsker nå hvilke ytterligere muligheter denne infrastrukturen gir oss. Det ble etablert et prosjekt for Resultatportalen, se omtale foran. Nye personal- og HMS-håndbøker ble innført, og arbeidet med oppgradering av saks- og arkivsystem påbegynt.

Regjeringens fellesføringer

Motvirke arbeidslivskriminalitet

Norad følger lov og forskrift om offentlige anskaffelser for alle anskaffelser over 100 000 eks. mva. Egenerklærings skjema eller det europeiske egenerklærings skjemaet (ESPD) benyttes som dokumentasjon på at tilbydere har god yrkesmessigandel. Leverandører i Norads anbudsprosesser må akseptere Norads kontraktbetingelser, som har et eget punkt om lønns- og arbeidsvilkår. Også underleverandører forpliktes til de samme vilkårene. I bransjer med kjent risiko, som renhold, reduseres anledningen til bruk av underleverandører til ett ledd.

Norads kontrakter kan følges opp mht. til arbeidslivskriminalitet, basert på inngått kontrakt og gjeldende forskrifter. Etterlevelse sikres ved å kreve dokumentasjon av tilbyders arbeidsavtaler, lønns slipper og timelister, og foreta stikkprøvekontroller i avtaler med kjent risiko. Norad har spesiell fokus på kontrakt om renhold i Norads lokaler og har sammenlignet ansattes arbeidskontrakter opp mot timelister og lønns slipper. Norad fant at alt var ryddig og godt dokumentert.

Realisere regjeringens inkluderingsdugnad, og utvikle rutiner og arbeidsformer i personalarbeidet med sikte på å nå målene i dugnaden

Som omtalt ovenfor, har Norads drift, herunder rekruttering vært påvirket av en langvarig omstillingsprosess med rekrutteringsfrys. Dette har så langt også påvirket Norads mulighet til aktivt å følge opp alle deler av inkluderingsdugnaden.

Gjennom samarbeid med NAV arbeidet vi aktivt for å gi tilbud om praksisplass og ansettelse med lønnstilskudd fra NAV. Fem personer fikk tilbud om dette i siste halvdel av 2019.

Del V: Vurdering av framtidssutsikter

Bistand som virker.

Agenda 2030 og bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan fram mot 2030. I løpet av det neste tiåret skal vi utrydde fattigdom, redusere ulikhet og bremse klimaendringene. 2020 er rett og slett starten på «Decade of Delivery» - handlingens tiår. Vi har ti år igjen til å levere på målene vi har satt oss.

Konsekvensene av klimaendringer og tap av natur ser vi allerede. De treffer fattige land og regioner hardere. Over 700 millioner mennesker lever fremdeles i ekstrem fattigdom – 85 prosent av disse i Afrika sør for Sahara. Vi må bekjempe fattigdom og klimaendringene parallelt. Hvordan kan bistandsmidlene brukes for å løse disse utfordringene sammen? Det er ett av mange spørsmål vi i Norad vil forsøke å finne mulige svar på det kommende året.

Norad har fått ny instruks med justerte hovedoppgaver. Som et resultat av reform 2019, vil Norad fra 2020 forvalte om lag halvparten av det totale bistandsbudsjettet. Norad skal sette penger i arbeid – omgjøre politikken til resultater. Å få norsk bistand til å virke enda bedre blir derfor en hovedoppgave i alt vårt arbeid.

Et prioritert arbeid i 2020 er å gjennomgå Norads arbeidsprosesser og verktøy, for å sikre kvalitet og effektivitet i forvaltningen av disse pengene. Vi vil innrette oss for å forvalte helhetlig og legger til rette for nyskaping og forbedring. Digitalisering vil være et satsingsområde også i 2020. Norad har fått ansvaret for å videreutvikle både Tilskuddsportalen og Resultatportalen og ved å se disse i sammenheng vil vi drive en helhetlig modernisering av digitale løsninger for forvaltningen.

Norad vil i 2020 utvikle en ny strategi som skal ta organisasjonen fram mot 2030. I strategiprosessen vil vi se om redskap og tilnærminger vi har i utviklingssamarbeidet i dag er tilstrekkelige for å utrydde fattigdom, redusere ulikhet og bremse klimaendringene – eller om vi trenger nye verktøy. Samarbeid og partnerskap med sivilsamfunn, næringsliv og akademia vil videreutvikles slik at vi sammen best mulig kan bidra til oppnåelse av bærekraftsmålene. Læring i organisasjonen skal videreutvikles og systematiseres. Med lansering av Resultatportalen vil kommunikasjon om resultater fra bistandsprosjekter og programmer tilgjengeliggjøres og åpenhet om norsk bistand øke.

Kommunikasjon vil være en hovedprioritet. Ni av ti nordmenn er for bistand, men bare to av fem tror at det fører til resultater. Gjennom åpenhet og aktiv formidling av resultater, skal Norad både bidra til kunnskap og bidra til økt debatt om norsk utviklingssamarbeid. En ny kampanje for å oppfylle Norads unike kommunikasjonsmandat vil etableres i løpet av 2020.

En ny arbeidsdeling mellom Norad og Utenriksdepartementet som resultat av Reform 2019 skal nå følges opp og den politiske beslutningen skal gjennomføres i praksis. 2020 vil bli et år for implementering. Sammen med Utenriksdepartementet skal vi finne gode måter å levere på vårt oppdrag. Norad skal i 2020 også levere på oppdraget fra Klima- og miljødepartementet, både innen faglig rådgivning, forvaltning av tilskudd og kommunikasjon.

Et godt Norad er et Norad som får bistand til å virke. Som setter penger i arbeid, sikrer at vi oppnår resultater, gir gode faglige råd og klarer å tenke strategisk og framtidsretta.

Del VI: Årsregnskap

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra eget departement.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible tildelinger og regnskapsførte utgifter og inntekter, fordringer og gjeld.

Norad fører og rapporterer sitt virksomhetsregnskap i henhold til kontantprinsippet.

Årsregnskapet vurderes å gi et korrekt uttrykk for årets ressursbruk.

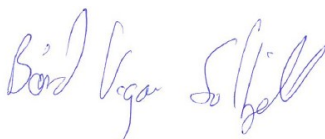
Vurdering av vesentlige forhold ved årsregnskapet

I forbindelse med overføring av tilskuddsavtale med 'Den globale miljøfasiliteten' (GEF) fra UD til Norad fikk Norad også overført ansvaret for ett gjeldsbrev i 2018. I henhold til retningslinjer fra Finansdepartementet er det UD som rapporterer på alle gjeldsbrev inkl. dette som ble overført til Norad. Beløpet er likevel lagt inn i Oppstilling av bevilgningsrapportering i samråd med UD.

Revisjonsordning

Norads regnskap revideres av Riksrevisjonen som bekrefter årsregnskapet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. Revisjonsberetningen er offentlig informasjon fra det tidspunkt den utstedes fra Riksrevisjonen.

Oslo, 13. mars 2020

Bård Vegar Solhjell
direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for Norad er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene") og Hovedinstruks for økonomistyringen i Norad, fastsatt av utviklingsministeren 1. januar 2005, oppdatert 1. mars 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1 *Generelt om årsregnskap*, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115/2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement. Virksomheten omfattes av nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen gjeldende fra 2015. Nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-116/2015.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 *Grunnleggende prinsipper for årsregnskap*:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 *Rapportering til statsregnskapet*. Sumlinjen 'Netto rapportert til bevilgningsregnskapet' er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall Norad har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet Norad har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva Norad har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser Norad står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Norad har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Norad har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 8 viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen. Differansen utgjør leverandørgjeld per 31.12.2019.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2019

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2019	Merutgift (-) og mindreutgift
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid	01	Driftsutgifter	A, B	294 411	285 646	8 765
140	Utenriksdepartementet	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	44 000	39 193	4 807
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	23 778	20 231	3 547
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak	01	Driftsutgifter	A, B	32 109	28 170	3 939
150	Humanitær bistand	70	Nødhjelp og humanitær bistand	A	7 500	7 500	0
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70	Fred og forsoning	A	22 000	22 000	0
159	Regionbevilgninger	72	Afghanistan	A	47 800	47 800	0
159	Regionbevilgninger	75	Afrika	A	154 500	154 036	464
160	Helse	70	Helse	A	3 294 400	3 294 400	0
161	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	70	Utdanning	A	1 140 300	1 136 242	4 058
161	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	71	Forskning	A	98 200	98 200	0
161	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	72	Kunnskapsbanken og faglig sama	A	632 400	630 268	2 132
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar er	70	Næringsutvikling og handel	A	375 100	375 098	2
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar er	71	Matsikkerhet og landbruk	A	525 600	525 513	87
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar er	72	Fornybar energi	A	457 146	454 172	2 974
163	Klima, miljø og hav	70	Miljø og klima	A	729 894	729 880	14
163	Klima, miljø og hav	71	Hav og marin forsøpling	A	173 900	160 633	13 267
164	Likestilling	70	Likestilling	A	181 000	180 595	405
170	Sivilt samfunn	70	Sivilt samfunn	A	2 171 198	2 128 082	43 116
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak	73	Klima- og skogsatsingen	A	1 540 500	1 536 426	4 074
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter			9 601	
<i>Sum utgiftsført</i>					11 945 736	11 863 685	
Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2019	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Inntekter til statskassen			24 218	24 218
5309	Tilfeldige inntekter	29	Gruppelivsforssikring			318	
5605	Inntekter til statskassen	83	Renteinntekter			1 771	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift			28 706	
<i>Sum inntektsført</i>					0	55 012	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						11 808 673	
Kapitalkontoer							
600880	Norges Bank KK /innbetalinger					63 594	
600880	Norges Bank KK/utbetalinger					-11 872 359	
701140	Endring i mellomværende med statskassen					93	
<i>Sum rapportert</i>						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
Konto	Tekst				2019	2018	Endring
810103	Opptjent fondskapital				490 840	409 600	81 240
701140	Mellomværende med statskassen				-8 733	-8 826	93

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
14101	11 558	282 853	294 411
14021		44 000	44 000
14121	1 116	22 662	23 778
148201		32 109	32 109
15078		7 500	7 500
15172		22 000	22 000
15972		47 800	47 800
15975		154 500	154 500
16070		3 294 400	3 294 400
16170		1 140 300	1 140 300
16171		98 200	98 200
16172		632 400	632 400
16270		375 100	375 100
16271		525 600	525 600
16272		457 146	457 146
16370		729 894	729 894
16371		173 900	173 900
16470		181 000	181 000
17070	63 727	2 107 471	2 171 198
148273		1 540 500	1 540 500

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år										
Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntekts fullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
14101	Mulig overførbart beløp	8 765		8 765				8 765	14 143	8 765
14021	Mulig overførbart beløp	4 807		4 807				4 807	2 200	
14121	Mulig overførbart beløp	3 547		3 547				3 547	1 133	1 133
148201	Mulig overførbart beløp	3 939		3 939				3 939	1 605	
15078	"kan overføres"	0		0						
15172	"kan overføres"	0		0						
15972	"kan overføres"	0		0						
15975	"kan overføres"	464		464						
16070	"kan overføres"	0		0						
16170	"kan overføres"	4 058		4 058						
16171	"kan overføres"	0		0						
16172	"kan overføres"	2 132		2 132						
16270	"kan overføres"	2		2						
16271	"kan overføres"	87		87						
16272	"kan overføres"	2 974		2 974						
16370	"kan overføres"	14		14						
16371	"kan overføres"	13 267		13 267						
16470	"kan overføres"	405		405						
17070	"kan overføres"	43 116		43 116						
148273	"kan overføres"	4 074		4 074						

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2019

	Note	2019	2018
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1		
Salgs- og leieinntekter	1		
Andre inntekter	1	11	86
<i>Sum inntekter fra drift</i>		11	86
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	233 532	231 485
Andre utbetalinger til drift	3	139 720	133 416
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		373 252	364 901
Netto rapporterte driftsutgifter		373 241	364 815
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4		0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	0	0
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B		
Utbetaling av finansutgifter	4		
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		0	0
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		0	0
Innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6		
<i>Sum innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	11 480 843	9 999 356
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		11 480 843	9 999 356
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Tilfeldige inntekter (ref.kap. 5309, inntekt)		24 218	34116
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		318	355
Renteinntekter konto 8450 (ref. kap. 5605, inntekt)		1 771	6 030
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		28 706	28 621
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633,		9 601	9 339
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-45 412	-53 753
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		11 808 673	10 310 418
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2019	2018
Fordringer		415	338
Kasse			
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank			
Skyldig skattetrekk		-9 148	-9 161
Skyldige offentlige avgifter		-22	-3
Negativ netto lønn		23	
Sum mellomværende med statskassen	8	-8 733	-8 826

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

Note 1 Innbetalinger fra drift			
	0	31.12.2019	31.12.2018
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>			
Sum innbetalinger fra gebyrer		0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>			
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>			
Sum salgs- og leieinnbetalinger		0	0
<i>Andre innbetalinger</i>		0	0
Andre innbetalinger lønn		0	0
Andre innbetalinger arbeidsgiveravgift		0	0
Andre innbetalinger reisekostnader		11	86
Sum andre innbetalinger		11	86
Sum innbetalinger fra drift		11	86
Note 2 Utbetalinger til lønn			
		31.12.2019	31.12.2018
Lønn		186 706	186 100
Arbeidsgiveravgift		28 706	28 621
Pensjonsutgifter*		20 817	20 794
Sykepenger og andre refusjoner (-)		-7 673	-7 390
Andre ytelser		4 976	3 360
Sum utbetalinger til lønn		233 532	231 485
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>			
Antall årsverk:		251	254
Note 3 Andre utbetalinger til drift			
		31.12.2019	31.12.2018
Husleie		33 022	31 812
Flyttekostnader		0	0
Vedlikehold egne bygg og anlegg		0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler		0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler		2 068	971
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.		119	114
Mindre utstyrsanskaffelser		124	132
Leie av maskiner, inventar og lignende		2 644	2 107
Kjøp av fremmede tjenester		71 384	67 078
Reiser og diett		21 494	20 954
Øvrige driftsutgifter		8 866	10 248
Sum andre utbetalinger til drift		139 720	133 416

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter		
	31.12.2019	31.12.2018
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst		
Annen finansinntekt		
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter		
Valutatap		
Annen finansutgift		
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0
Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer		
	31.12.2019	31.12.2018
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende		
Tomter, bygninger og annen fast eiendom		
Beredskapsanskaffelser		
Infrastruktureiendeler		
Maskiner og transportmidler		
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	0
Sum utbetaling til investeringer	0	0
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd		
Obligasjoner		
Investeringer i aksjer og andeler		
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0
Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
	31.12.2019	31.12.2018
Innbetalinger til statskassen - ubrukte midler		
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
	31.12.2019	31.12.2018
Tilskudd til kommuner	6 400	4 400
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	144 166	116 718
Til til finansielle foretak	67 636	47 033
Til til husholdninger	6 917	4 736
Tilskudd til ideelle organisasjoner	5 204 781	4 484 667
Tilskudd til statsforvaltningen	410 269	446 450
Tilskudd til utlandet	5 640 674	4 895 352
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	11 480 843	9 999 356

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2019	31.12.2019	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*			0
Obligasjoner			0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	415	415	0
Andre fordringer			0
Bankinnskudd, kontanter og lignende			0
<i>Sum</i>	415	415	0
Langsiktige gjeld			
Annen langsiktig gjeld			0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-578		-578
Skyldig skattetrekk	-9 148	-9 148	0
Skyldige offentlige avgifter	-22	-22	0
Annen kortsiktig gjeld	23	23	0
<i>Sum</i>	-9 726	-9 148	-578
Sum	-9 311	-8 733	-578

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B.

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>							
Balanseført verdi 31.12.2019							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Vedlegg

Vedlegg 1: Rapport, Utenriksdepartementet - drifts- og tilskuddsmidler,

Vedlegg 2: Rapport, Klima- og miljødepartementet

Vedlegg 3: Norads rapporter, studier mv.

Vedlegg 4: Norad – verv i styrer, arbeidsgrupper

Vedlegg 5: Konferanser, seminarer mv arrangert av Norad/med Norad som medarrangør

DIREKTORATET FOR UTVIKLINGSSAMARBEID
Org. nr.: 971277882

Riksrevisjonens beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Direktoratet for utviklingssamarbeids årsregnskap for 2019. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2019.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 11 808 673 000 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Direktoratet for utviklingssamarbeids årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2019 og kapitalposter pr 31. desember 2019, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 130 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten

Vi kommuniserer med ledelsen, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo; 30.04.2020

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Harald Haugen
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur